

FOTO DAVID GODDARD/GETTY IMAGES

Luchtfoto uit 2014 van de Britse basis RAF Welford, een van de grootste munitieopslagplaatsen van West-Europa; naar wordt aangenomen liggen er ook nucleaire wapens voor de Amerikaanse luchtmacht

Nederland moet gids zijn naar een kernwapenvrije wereld

Een kernoorlog is een reëel risico, schrijven *Jan Hoekema* en *Peter Buijs*. Nederland moet dat actief voorkomen.

Achter de terechte grote zorg over het klimaat gaat een minder opgemerkte zorg schuil: die over de nog steeds bestaande kernwapens en de toenemende risico's dat deze massavernietigingswapens ook daadwerkelijk zullen worden gebruikt. Het risico van een kernoorlog is sinds de Koude Oorlog nog nooit zo hoog geweest.

Donderdag debatteert de Tweede Kamer over kernwapens, naar aanleiding van de reactie van het kabinet op het advies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken over de paradox tussen de noodzaak van ontwapening en de NAVO-strategie

van nucleaire afschrikking. Het debat vindt plaats in de luwte van het Binnenhof. Ooit kwamen er honderduizenden demonstranten op de been, nu is het een debat tussen deskundigen. Maar er is genoeg reden voor brede ongerustheid over kernwapens.

Zo is de relatie tussen Washington en Moskou vandaag de dag slechter dan 25 jaar geleden en beide landen bouwen hun nucleaire arsenalen weer op na een periode van reducties. In de militaire doctrines is bovendien meer plaats voor gebruik van de wapens en de twee verdragen die als enige de aantallen kernwapens beperken, zijn (bijna) opgezegd. De kansen op onbedoeld gebruik nemen toe en kernwapens spe-

len een rol in onrustige regio's, zoals Azië en het Midden-Oosten.

De gevolgen van een kernoorlog, ook in een 'mild' scenario, zullen grootschalig en rampzalig zijn: een nucleaire winter treedt in met desastreuze effecten voor planeet en mensheid, ook op langere termijn. Vanuit medisch-humanitair perspectief een rampzalig vooruitzicht dat arts en wetenschappers en vredesgroepen de afgelopen tijd tot actie heeft gebracht. Die geluiden zijn gehoord, misschien nog niet breed in de media maar wel in de politiek.

Hoe het nucleaire gevaar te beteugelen? Nederland moet eerst kijken naar Europa. Met het opzeggen van het INF-verdrag over middellange

kernwapens (met een bereik van 500 tot 5.500 kilometer) dreigt er een nucleaire wedloop in Europa. De nieuwe Russische kruisraket was voor de VS steen des aanstoots. De VS overwegen nieuwe raketten op te stellen. Nieuwe (multilaterale) wapenbeheersingsafspraken zijn nodig, op weg naar INF 2.0, mogelijk ook met China.

Nederland heeft sinds lang Amerikaanse kernwapens, die vooral politiek van aard zijn en militair betekenisloos. Ons land kan er alles aan doen om van die nucleaire taak af te komen. Zeker met de nieuwe vliegtuigen, de F-35, op komst die een mogelijke nucleaire taak kunnen uitvoeren. Dat kan bijvoorbeeld door onderhandelingen met Rusland, een stap die het kabinet heeft voorgesteld in reactie op het AIV-advies. De Kamer spreekt donderdag over een motie van de linkse oppositiepartijen die daarop inspeelt, met eveneens een pleidooi voor tweezijdige ontwapening. Daarnaast is het van het grootste belang het New START-verdrag over langeafstandsraketten, dat februari 2021 afloopt, te verlengen. Rusland en vooral de VS moeten daartoe dringend worden aangespoord, ook door Nederland. Als ook dat verdrag vervalt, is er geen enkele rem meer op aantallen raketten en kernkoppen.

Volgend jaar bestaat het Verdrag over de niet-verspreiding van kernwapens (NPV) 50 jaar en herdenken wij 75 jaar Hiroshima en Nagasaki, toen kernbommen zijn gebruikt met gevolgen tot de dag van vandaag. Het is zaak de wereldgemeenschap ertoe te brengen het Verdrag ook echt te blijven uitvoeren. Dat houdt in nucleaire ontwapening, het niet verspreiden van kernwapens en samenwerken bij vreedzaam gebruik van kernenergie. Dat was de deal die 50 jaar terug door vrijwel de gehele wereld is gesloten en dat akkoord moet worden nagekomen.

In de aanloop naar de Toetsingsconferentie van het NPV, komend voorjaar, met Nederland als een van de vicevoorzitters moet alles op alles worden gezet het Verdrag te behouden en te versterken. Met name de

kernwapenstaten moeten hun belofte tot nucleaire ontwapening nakomen. Nederland is diplomatiek actief als bruggenbouwer en initiatiefnemer en daar vallen minister van Buitenlandse Zaken Stef Blok en zijn staf voor te prijzen. Tegelijk moet het gevoel van urgentie omhoog, vooral om een onbedoelde kernaanval te voorkomen. Daarvoor zijn maatregelen nodig, zoals de belofte kernwapens niet als eerste te gebruiken en *de-alerting* (ontscherpen) en *de-targeting* (ingetikte doelen verwijderen) van deze wapens. Het duurt dan langer ze af te vuren.

Verder zou het verdrag over de uitbanning van kernwapens veel meer als drukmiddel kunnen worden gebruikt. De *Nuclear Ban Treaty*, getekend door 122 landen, mag dan niet volmaakt zijn maar geeft wel aan hoeveel landen het doel van uitbanning steunen. Nederland onderhandelde als enig NAVO-land mee over de Nuclear Ban Treaty, en heeft daarmee recht van spreken.

Kamerlid Sven Koopmans (VVD) opperde in deze krant (*'We zijn dan wel ethisch, maar straks zijn we ook dood'*, 5/12) dat de norm tegen gebruik van kernwapens hoog is. Kernwapens zijn echter niet zo moeilijk te maken, in handen van (potentieel) velen en de norm om ze niet te gebruiken staat onder druk. Nederland kan weer gidsland zijn op weg naar een kernwapenvrije wereld. Die doelstelling staat voor het eerst in een Regeerakkoord, dat is bijzonder. Ook NAVO-bondgenoten zullen weten dat kernwapens na 75 jaar geen rustig bezit zijn en dat nooit mogen worden. De keuze voor Nederland is: berusten of actie.

Jan Hoekema is inkomend voorzitter Pugwash Nederland en **Peter Buijs** is voorzitter Artsen tegen Kernwapens (NVMP).